

ÇIKMIŞ
SORULAR
paralelinde
hazırlanmıştır.

6.
SINIF

İlköğretim ve Ortaöğretim Bursluluk Sınavı (İOKBS)

BURSLULUK SINAVI

KONU
ANLATIMLI

editör
yayınevi

6. SINIF BURSLULUK

EDİTÖR

Turgut MEŞE

YAZAR

Komisyon

Bütün hakları Editör Yayınevine aittir.
Yayıncının izni olmaksızın kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik yollarla ya da fotokopi yoluyla basımı, çoğaltılması ve dağıtımı yapılamaz.

SERTİFİKA NO.

40447

KAPAK TASARIMI

Editör Yayınevi Tasarım Ekibi

SAYFA TASARIMI

Editör Yayınevi Dizgi Ekibi

BASKI VE CİLT

Data Dijital Matbaacılık
ANKARA

İLETİŞİM

İvedik Organize Sanayi Matbaacılar Sitesi

1518 Sok. Mat-Sit İş Merkezi No:2/20

Yenimahalle / ANKARA

Tel: 0 312 384 20 33 - 0 505 925 57 81

Fax: 0312 342 23 58

www.editoryayinevi.com

Kitap hakkında görüş ve önerileriniz için

WhatsApp hattımız: 05422620337

İÇİNDEKİLER

TÜRKÇE	3
MATEMATİK	67
FEN BİLİMLERİ	131
SOSYAL BİLGİLER	177
DİN KÜLTÜRÜ	219
CEVAP ANAHTARI	249

TÜRKÇE

EDITÖR MİYİNLERİ

ÇOK ANLAMLILIK

- Dilimizin anlamlı veya görevli en küçük parçasına **sözcük (kelime)** denir.
- Sözcüklerin kullanıldıkları cümlelere göre farklı anlamları ifade etmelerine de **çok anlamlılık** denir.

Örnek: "Kurumak" sözcüğünün farklı anlamlarda kullanımı:

- › Henüz tam **kurumayan** kayısılar, altın gibi parlıyor. (Islaklığını, nemini yitirerek kuru duruma gelmek)
  - › Ormanın en güzide ağacı **kurumuş** diye duydum. (Bitki, suyu çekilip cansız duruma gelmek)
  - › Yağmur yağmayınca baraj gölü **kuruyup** kaldı öylece. (Akarsu, göl vb.nin suyu kalmamak)
  - › Susuzluktan boğazı **kurumuş**, dili damağına yapışmıştı. (Çok susamak)
  - › Şu **kurumuş** kadın, hep hasetten bu hâlde. (Cıızlaşmak, siskalaşmak, zayıflamak)
  - › Sürekli aynı şeyleri yemekten bağırsakları **kurumuştur**. (Yumuşaklığını yitirmek, sertleşmek)
- Zamanla anlam genişlemesine uğrayarak değişik anlamlar kazanan sözcükler; gerçek, mecaz ve terim anlamda kullanılır.

GERÇEK (TEMEL) ANLAM

- Bir sözcüğün herkesçe bilinen, en yaygın kullanılan ve söylendiğinde akla gelen ilk anlamına **gerçek (temel) anlam** denir.

Örnek:

- › Çocuklar **boş** arazide top oynuyor. (İçinde, üstünde hiçbir şey bulunmayan)
- › İhtiyarın elinde **ağır** bir çanta vardı. (Tartıda çok çeken)
- › Çocuklar top oynarken camı **kırmişlar**. (Sert şeyleri vurarak parçalamak)
- › Dünkü yangında, evin bir kısmı **yanmış**. (Ateş etkisi ile kül durumuna geçip yok olmak)

Not: Sözcüğün sözlük anlamı olarak da nitelendirilebilir.

MECAZ ANLAM

- Bir sözcüğün ilgi veya benzetme sonucu, gerçek anlamından uzaklaşarak kazandığı yeni anlamlara **mecaz anlam** denir.

Not: Sözcükler, tek başına kullanıldıklarında mecaz alam kazanamaz. Sözcükler, cümle içinde kullanıldıklarında gerçek anlamlarından sıyrılarak mecaz anlam kazanabilir.

Örnek:

- › Senin **boş** laflarına artık karnım tok. (Anlamsız, yatarsız)
- › Selma sınıfın en **ağır** kızıdır. (Ağırbaşlı, ciddi)
- › Sözlerin kalbimi **kırdı**. (Gücendirmek, incitmek)
- › Aldığı acı haberle yüreği **yanmış**. (Çok üzölmek veya acımak)

Not: Mecaz anlamlı kelimelerin en çok kullanıldığı anlatım alanı, deyimler ve atasözleridir.

TERİM ANLAM

- Bilim, sanat, meslek dalıyla veya bir konuyla ilgili sözcüğün özel ve belirli bir kavramı karşılmasına **terim anlam** denir.

Örnek:

- › Hasan **pi sayısını** kullanıp soruyu çözdü. (Matematik terimi)
- › Kemani **notalara** uygun çalabiliyordu. (Müzik terimi)
- › Çiçeklerin **polenlerinde** bal var. (Biyoloji terimi)
- › Eksik dişimin yerine, geçen gün **köprü** yaptırdım. (Diş hekimliği terimi)

Not: Terim anlamlı kelimelerin çoğu, aynı zamanda gerçek anlamlıdır.

Soru: Orta Çağ'da, Avrupa'daki tutuculuğun bilim üzerindeki baskı ve engellemelerine karşın İslam dünyası her alanda olduğu gibi haritacılık alanında da en parlak

dönemini yaşamıştır.

Numaralanmış sözcüklerin anlam özelliği aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

	I	II	III
A)	Terim	Mecaz	Gerçek
B)	Gerçek	Terim	Mecaz
C)	Mecaz	Gerçek	Terim
D)	Gerçek	Terim	Terim

Çözüm: "Tutuculuk" sözcüğü "muhafazakâr bir tutum, anlayış" anlamında kullanıldığından gerçek anlamlıdır. Coğrafya ile ilgili bir terim olan "haritacılık" terim anlamlıdır. "Başarılı" anlamında kullanılan "parlak" sözcüğü de mecaz anlamlı kullanılmıştır.

SÖZCÜKLER ARASI ANLAM İLİŞKİSİ

ZIT (KARŞIT) ANLAMLI SÖZCÜKLER

- Anlamı birbirinin karşıtı (zıddı) olan sözcüklere **zıt anlamlı sözcükler (karşıtlık)** denir.

Örnek:

› uzun → kısa	› soğuk → sıcak
› soru → cevap	› zengin → fakir
› hızlı → yavaş	› yapay → doğal
› gündüz → gece	› ileri → geri

Örnek: Ayrıca çok zeki ve **çalışkan** bir kızdı.
Kötüydü, ayrıca çok da **tembel** biriydi.

“Çalışkan” ve “tembel” sözcükleri zıt anlamlıdır.

- Sözcüklerin karşıt anlamlarıyla olumsuz anlamları birbirine karıştırılmamalıdır. Sözcüklerin olumsuz hâlleri onların zıddı değildir.

Örnek:

Sözcük	Zıddı	Olumsuzu
› gelmek	gitmek	gelmemek
› tatlı	acı	tatsız
› iyi	kötü	iyi değil
› neşeli	kederli	neşesiz

EŞ ANLAMLI (ANLAMDAŞ) SÖZCÜKLER

- Yazılış ve okunuşları farklı, anlamları aynı olan sözcüklere **eş anlamlı (anlamdaş) sözcükler** denir.

Örnek:

› sıfat → ön ad	› eser → yapıt
› isim → ad	› ulus → millet
› zamir → adıl	› ivedi → acele
› mısra → dize	› kıta → dörtlük

- Eş anlamlı sözcükler aynı anlamı yansıttıkları için cümle içinde birbirlerinin yerine kullanılabilir.

Örnek: Bir **konuk** bu kadar uzun kalmamalıydı.
Bir **misafir** bu kadar uzun kalmamalıydı.

✍ **Not:** Sözcüklerin eş anlamlı karşılıkları cümle içindeki anlamlarına göre belirlenmelidir.

Örnek:

- › “Toplantıda hiç yarar sağlamadı.” cümlesinde “yarar” sözcüğünün eş anlamlısı “fayda” sözcüğüken “Sanat insanı ıslah etmeye yarar.” cümlesinde “yarar” sözcüğünün eş anlamlısı “fayda” sözcüğü değildir.

✍ **Not:** Dilimizdeki her sözcüğün eş anlamlısı bulunmak zorunda değildir.

EŞ SESLİ SÖZCÜKLER (SESTEŞ)

- Yazılış ve okunuşları aynı, anlamları farklı olan sözcüklere **eş sesli sözcükler (sesteşlik)** denir.

Örnek: atlet, çay, yaş, kaz, kır, yaz...

- › Bu **yüz** asla unutulmaz. (organ adı)
İçeriye **yüz** kadar odun taşдық. (sayı)
- › Bu sene **kır** düşünleri çok fazla. (açık alan)
Çocuk oyuncasını **kırmış**. (kırmak eylemi)

- Sesteşlikte sözcüklerin hepsi gerçek anlamlı olmalıdır.

Örnek:

- › Piyasanın **ateşi** düşmüyor.
Ocağın **ateşi** sönmüş.

Bu cümlelerde renkli verilen sözcükler sesteşlik özelliği göstermez. Çünkü birincisi mecaz, ikincisi ise gerçek anlamlıdır.

YAKIN ANLAMLI SÖZCÜKLER

- Anlamları arasında çok az ayırım bulunan ancak benzer anlamları karşılayan sözcüklere **yakın anlamlı sözcükler** denir.

Örnek:

- › dilemek → istemek
- › tutmak → yakalamak
- › arkadaş → dost → eş
- › darılmak → küsmek → alınmak

✍ **Not:** Eş anlamlı sözcüklerle yakın anlamlı sözcükler birbiriyle karıştırılmamalıdır. Yakın anlamlı kelimeler aynı cümlede birbirlerinin yerine kullanıldıklarında, cümlenin anlamında değişiklik olurken eş anlamlı sözcükler birbirlerinin yerine kullanıldıklarında cümlenin anlamında herhangi bir anlam değişikliği olmaz.

GENEL VE ÖZEL ANLAMLI SÖZCÜKLER

- Bazı sözcükler kavram ya da nesnelere topluca belirtir. Böyle sözcüklere **genel anlamlı sözcükler** denir.
- Kimi sözcükler de tek bir varlığı dile getirir. Bunlara da **özel anlamlı sözcükler** denir.

Örnek:

- › Hatalar da **insanı** olgunlaştırır. (Genel)
O **insanı** görmek istemiyorum. (Özel)

- Aynı alana ait sözcükler, genelden özele veya özelden genele sıralanır.

Örnek:

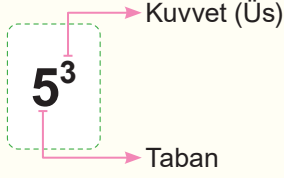
Genelden Özele Sıralanış	Özelden Genele Sıralanış
Metin → Şiir → Kıta → Dize	Dize → Kıta → Şiir → Metin

MATEMATİK

EDITÖR YAYINLARI

Kısa Kısa

- Sayıların kendisi ile tekrarlı çarpımı kısaca üslü ifade şeklinde gösterilebilir.
- Kendisi üslü ifadenin tabanı,
- Tekrarlı çarpım sayısı ise üslü ifadenin kuvveti olur.

$5^3 = 5 \times 5 \times 5$ (3 tane 5'i çarp demektir.)

Örnek: 3^2 ifadesinin değeri kaçtır?

Çözüm: $3^2 = 3 \times 3 = 9$ olarak bulunur.

Kısa Kısa

- Bir sayının kendisi ile çarpımına o sayının karesi denir.
- Örneğin; 8^2 üslü ifadesi "sekizin karesi" şeklinde okunur.

Örnek: Verilen çarpımları üslü ifade olarak gösterip okunuşlarını, modellerini ve değerlerini yazalım.

Tekrarlı Çarpım	Üslü İfade	Okunuşu	Modeli	Değeri
3×3	3^2	3'ün karesi		$3 \times 3 = 9$
4×4	4^2	4'ün karesi		$4 \times 4 = 16$

Soru: 8^2 üslü ifadesinin değeri aşağıdakilerden hangisine eşittir?

- A) 10   B) 16   C) 32   D) 64

Çözüm:

$8^2 \rightarrow$ "2 tane 8'i çarpmak" demektir.

$8^2 = 8 \times 8 = 64$ olur.

Kısa Kısa

- Bir sayının kendisi ile iki defa çarpımına o sayının küpü denir.
- Örneğin; 8^3 üslü ifadesi "sekizin küpü" şeklinde okunur.

Örnek: Verilen çarpımları üslü ifade olarak gösterip okunuşlarını, modellerini ve değerlerini yazalım.

Tekrarlı Çarpım	Üslü İfade	Okunuşu	Modeli	Değeri
$2 \times 2 \times 2$	2^3	2'nin küpü		$2 \times 2 \times 2 = 8$
$3 \times 3 \times 3$	3^3	3'ün küpü		$3 \times 3 \times 3 = 27$

Soru: 11^3 gösteriminin ifadesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) On birin karesi   B) Onun karesi
C) Üçün küpü   D) On birin küpü

Çözüm: $11^3 \rightarrow 11 \times 11 \times 11 \rightarrow$ 3 tane 11'in çarpımıdır. Okunuşu; "On bir üzeri üç" veya "On birin küpü"dür.

Soru: $5^2 + 2^3$ sonucu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 33   B) 25   C) 16   D) 8

Çözüm:

$5^2 \rightarrow$ 2 tane 5 sayısının çarpımıdır.

$5^2 = 5 \times 5 = 25$ 'tir.

$2^3 \rightarrow$ 3 tane 2 sayısının çarpımıdır.

$2^3 = 2 \times 2 \times 2 = 8$ 'dir.

$5^2 + 2^3 = 25 + 8 = 33$ 'tür.

Kısa Kısa

- Bir doğal sayının 1. kuvveti sayının kendisine eşittir.

Örnek: $6^1 = 6$

- Sıfırdan farklı bir doğal sayının sıfıncı kuvveti 1'e eşittir.

Örnek: $9^0 = 1$

- 1'in tüm doğal sayı kuvvetleri 1'e eşittir.

Örnek: $1^5 = 1$ veya $1^{36} = 1$

Soru: $6^3 + 5^0 + 1^{45} + 10^2$ işleminin sonucu kaçtır?

- A) 320   B) 318   C) 302   D) 288

Çözüm:

$6^3 = 6 \cdot 6 \cdot 6 = 216$

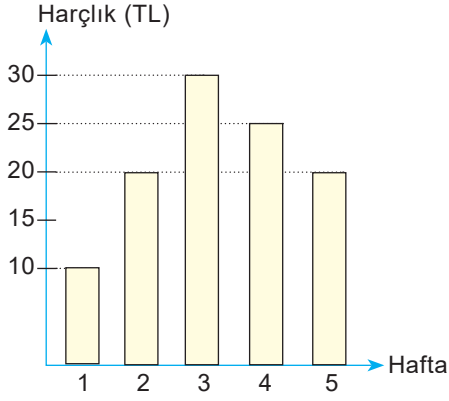
$5^0 = 1$

$1^{45} = 1$

$10^2 = 10 \cdot 10 = 100$

$216 + 1 + 1 + 100 = 318$ olur.

10.

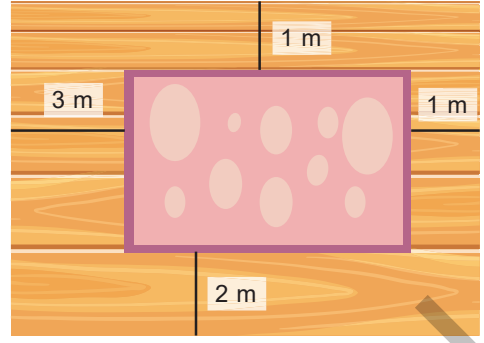

Yukarıdaki grafikte bir çocuğun haftalara göre aldığı harçlık gösterilmiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Harçlığı her hafta artmıştır.
- B) En az harçlığı 3. hafta almıştır.
- C) 2 ve 5. haftalarda aynı harçlığı almıştır.
- D) En çok harçlığı 4. hafta almıştır.

11.

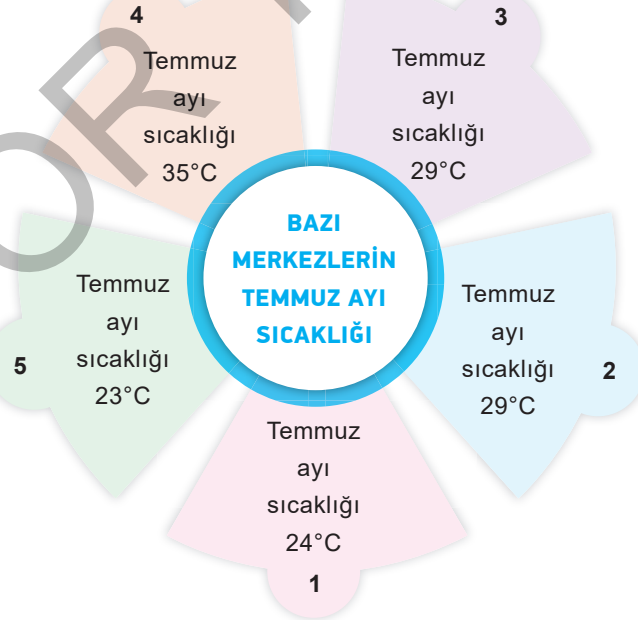

Yukarıdaki krokide dikdörtgen şeklindeki odanın zeminine dikdörtgen şeklinde serilmiş bir halı gösterilmiştir. Halının duvarlara olan uzaklığı krokide gösterildiği gibidir. Odanın uzun kenarı 12 m ve çevre uzunluğu 42 metredir.

Buna göre, halının kısa kenarının uzun kenarına oranı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) $\frac{2}{3}$
- B) $\frac{3}{4}$
- C) $\frac{4}{5}$
- D) $\frac{5}{6}$

12.

Yukarıdaki tabloda bazı merkezlerin Temmuz ayı sıcaklıkları verilmiştir.

Buna göre aşağıda verilen bilgilerden hangisi doğrudur?

- A) Temmuz ayında 2 ve 3 numaralı merkezlerin sıcaklıkları farklıdır.
- B) Temmuz ayında 5 merkezin ortalama sıcaklığı 29°C'dir.
- C) Temmuz ayında 5 merkezin sıcaklıklarının açıklığı 12°C'dir.
- D) Temmuz ayında en sıcak merkez 2 ve 3'tür.

FEN BİLİMLERİ

EDITÖR YAYINLARI

GÜNEŞ SİSTEMİNİ TANIYALIM

Gezegen: Güneş etrafında belli yörüngelerde hareket eden belli büyüklükteki gök cisimleridir.

- Gezegenler ısı ve ışık yaymazlar, aldıkları ışığı yansıtırlar. Gezegenler soğuktur ve yıldızlara göre çok küçüktür.
- Hareketlidirler, belirli bir yıldızın yörüngesinde dönerler. Güneş sisteminde sekiz tane gezegen bulunur.

1. Merkür	2. Venüs	3. Dünya	4. Mars
• Güneş'e en yakın gezegendir. • En küçük boyutlara sahip gezegendir. • Uydusu, halkası yoktur. • Karasal gezegendir. • Atmosferi yoktur. • İç gezegendir. • Kendi etrafında çok yavaş hareket eder. • Bundan dolayı sıcaklık değişimi çok fazladır.	• Güneş'e en yakın 2. gezegendir. • Büyüklük olarak 6. sıradadır. • Dünya'nın ikizi olarak bilinmektedir. • Uydusu, halkası yoktur. • Atmosferi CO₂ gazı içerdiği için sera etkisi gösterir. • Güneş, etrafında saat yönünde dolanır. • Halk arasında "Çoban Yıldızı" olarak bilinir.	• Güneş'e olan uzaklık bakımından 3. sırada bulunur. • Güneş sistemindeki 5. büyük gezegendir. • Üzerinde yaşamın olduğu tek gezegendir. • Dünya'nın 1 tane uydusu vardır. • Dünya'nın uydusu Ay'dır. • Atmosferi sayesinde hava olayları görülür.	• Güneş'e olan uzaklığı bakımından 4. sıradadır. • Büyüklük bakımından 7. sırada yer alır. • Sıcaklığı -140°C ile 20°C arasındadır. • Dünya atmosferlerinden daha seyrek olan bir atmosfere sahiptir. • İki doğal uydusu vardır. • Yapısındaki demir oksitten dolayı Kızıl Gezegen olarak bilinir.
5. Jüpiter	6. Satürn	7. Uranüs	8. Neptün
• Güneş'e olan uzaklığı bakımından 5. sıradadır. • Güneş sistemindeki en büyük gezegendir. • 80 uydusu vardır. • Ortalama sıcaklığı -140°C'dir. • Etrafı toz ve taş parçalarından oluşmuş bir halka ile çevrilidir. • Kalın atmosfer tabakasına sahiptir. • Canlı yaşamı yoktur.	• Güneş'e olan uzaklığı bakımından 6. sıradadır. • 2. büyük gezegendir. • Çıplak gözle gözlemlenir. • Sıcaklık çok düşüktür. • Etrafında halkalar vardır. • 83 tane uydusu vardır. • Atmosferi sıvı ya da sıkışmış gaz formdaki hidrojen moleküllerinden oluşur.	• Güneş'e olan uzaklığına göre 7. sıradadır. • Güneş sistemindeki 3. büyük gezegendir. • Etrafında 10 tane halka vardır. • 27 uydusu vardır. • Zehirli gazlardan oluşan atmosferi vardır. • Güneş çevresindeki yörüngede yuvarlanan yan yatmış bir varil gibi dolanır.	• Güneş'e en uzak gezegendir. • Güneş sistemindeki 4. büyük gezegendir. • 14 uydusu vardır. • Atmosferi Uranüs'ün atmosferinin kimyasal yapısına benzer. • Halkası vardır. • Ortalama sıcaklığı -218°C'dir. • Atmosferi zehirli gazlardan oluşur.

Sık Sorulan Sorular - Az Verilen Cevaplar

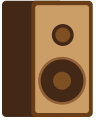
Soru: Güneş sistemindeki en küçük gezegen hangisidir?

Cevap: Merkür.

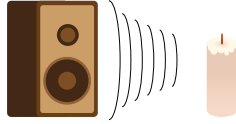
Soru: Güneş sistemindeki en büyük gezegen hangisidir?

Cevap: Jüpiter.

8. Fen bilimleri dersinde müzik çalar ve mum kullanılarak aşağıdaki etkinlik yapıyor.

Müzik çalar kapalı durumdayken mum yanmaya devam ediyor.

Müzik çalar açık durumdayken mum sönüyor.

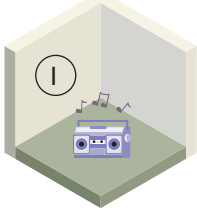
Buna göre bu etkinlikle ilgili;

- I. Mum alevinin sönmesi sesin doğrusal yayıldığını gösterir.
- II. Bu etkinlikle sesin bir enerji türü olduğu kanıtlanır.
- III. Etkinlik sesin maddesel ortamda yayıldığını göstermek amacıyla yapılmıştır.

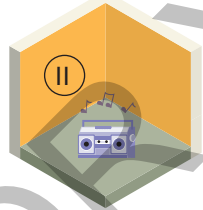
yukarıdaki ifadelerden hangisi söylenebilir?

- A) I ve II   B) Yalnız II
C) II ve III   D) I ve III

9. Aşağıda farklı yalıtım malzemeleri ile kaplanmış odalar verilmiştir. Odaların içerisine özdeş ses kaynakları bırakılıp dış ortamdan sesin şiddeti ölçülüyor.

Yalıtımsız

Strafor

Strafor + Keçe

Ses şiddetleri arasında $I > II > III$ ilişkisi olduğu bulunuyor.

Buna göre yalıtım malzemeleriyle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Yalıtım malzemeleri dış ortamdaki sesin daha fazla duyulmasını sağlar.
B) Çevreden gelen rahatsız edici sesleri arttırmak amacıyla yalıtım malzemeleri kullanılmalıdır.
C) Yalıtım malzemelerinin kullanıldığı ortamlarda ses en iyi şekilde yansır.
D) Yalıtım malzemeleri sesi soğurduğu için ses farklı şiddetlerde duyulmuştur.

10. Merve çalar saat ve cam fanus kullanarak aşağıdaki düzenekleri kuruyor.

1. düzenek

Hava bulunan ortam

2. düzenek

Havasız vakumlanan ortam

Merve 1. düzenekte fanus içindeki çalar saatin sesinin duyulduğunu, 2. düzenekteki fanusun içindeki çalar saatin sesinin duyulmadığını söylüyor.

Buna göre deneyle ilgili;

- I. Bağımlı değişken sesin duyulmasıdır.
- II. Bağımsız değişken ortamın sıcaklığıdır.
- III. Sesin maddesel ortamda yayılmadığı ispatlanmıştır.

yukarıdaki ifadelerden hangileri söylenebilir?

- A) I ve II   B) II ve III
C) Yalnız I   D) I ve III

11. Farklı yoğunluktaki ve sıcaklıktaki ortamlarda sesin yayılma hızları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Ortam	Yoğunluk	Sıcaklık	Sesin yayılma hızı
X	0,70 g/cm ³	30 °C	3800 m/s
Y	1,20 g/cm ³	80 °C	5900 m/s
Z	1,75 g/cm ³	80 °C	6500 m/s
T	0,70 g/cm ³	90 °C	4200 m/s

Enes fen bilimleri dersinde aşağıdaki hipotezleri kuruyor.

I. Hipotez: Ortam sıcaklığı arttıkça sesin yayılma hızı artar.

II. Hipotez: Ortam yoğunluğu azaldıkça sesin yayılma hızı azalır.

Buna göre Enes hipotezlerini doğrulamak için hangi ortamları kullanmalıdır?

	I. Hipotez	II. Hipotez
A)	X ve Y	Z ve T
B)	Y ve Z	X ve Y
C)	X ve T	Y ve T
D)	X ve T	Y ve Z

SOSYAL BİLGİLER

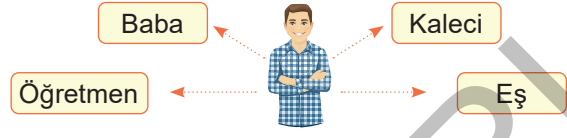
EDITÖR YAYINLARI

TOPLUMDAKİ ROLLERİM

ROL

- Toplumsal hayatta bireylerden beklenen davranışlar ve sorumluluklar vardır.
- Beklenen davranış ve sorumluluklar, bireyin toplum içerisindeki yerine ve durumuna göre değişebilir.
- Bir grup etkinliğinde yer alan ya da bir yerde bulunan bireylerin üstlendikleri görevlere **rol** denir.
- Başka bir tanımla, bireylerin üyesi olduğu grupta üstlenmesi gereken görevlerdir.
- Roller, herkesin sorumluluğunu etkili bir biçimde yapmasını sağlar.

- Roller, sosyal düzeni insan için yaşanır hâle getirir.
- Bireyler aynı anda farklı gruplarda farklı roller üstlenebilir.

- Bireylerin içerisinde yer aldığı ilk sosyal grup ailedir.
- Bunu daha sonra akraba, arkadaş çevresi ve okul takip eder.

Doğuştan Edinilen Roller

- Birey üstlendiği rollerin bir kısmına doğuştan sahip olur.
- Doğuştan sahip olunan roller herhangi bir ilgi ve yetenek gerektirmemektedir. Bireyin bunları seçme imkânı yoktur.

Abla

Torun

Teyze

Kardeş

Evlat

Ağabey

Çocuk

Dede

Amca

Sonradan Kazanılan Roller

- Birey bazı rolleri ilgi ve yetenekleri doğrultusunda sonradan kazanır.
- Bireyin sonradan kazandığı rolleri seçme imkânı vardır.

Öğretmen

Polis

Mimar

Doktor

Mühendis

Terzi

Aşçı

Müdür

Pilot

MESLEKİ ROL

- Bireyin eğitim hayatını tamamladıktan sonra meslek grubunun gerektirdiği davranışlara ve kurallara uygun hareket etmesine **mesleki rol** denir.
- Örneğin; bir doktordan öncelikli beklenen rol, hastalarını muayene etmesidir.

TOPLUMLAR VE ZAMAN

- Toplumlar zaman içinde değişir, ancak bu değişime insanlar neden olmaktadır.
- Bizim yaşadığımız dünya eski kuşaklardan farklıdır.
- Bizden sonra gelecek nesil de dünyayı bizden farklı görüp farklı yaşayacaktır.

DEĞİŞEN ROLLER

- Bireyler doğar, büyür ve gelişirler. Yaşamları boyunca sahip oldukları sosyal rolleri bir anda edinmezler.
- Yaşam döngüsü içinde bireylerin sahip oldukları sosyal roller de değişime uğrar.
- Geçmişte babanın aile içindeki rolü, bir işte çalışmak ve para kazanmak, annenin rolü ise ev işleri ile ilgilenmek ve çocuklara bakmaktır.
- Özellikle kadının çalışma hayatına girmesiyle evdeki sorumlulukların eşler arasında bölüştüğü bir yapı ortaya çıkmıştır.
- Bu durum çağımızın getirdiği bir gereklilik olmuştur. Eşler ev işlerinde, çocuk yetiştirmede... sorumlulukları beraber paylaşmaktadır.

YATIRIM VE PAZARLAMA

- Bir bölgenin iklimi, yer şekilleri, ulaşımı ve nüfusu gibi özellikleri o bölgede yapılan ekonomik faaliyetleri ve yatırımları doğrudan etkiler.
- Ülkemize baktığımızda farklı bölgelerde farklı coğrafi özelliklerin olduğu görülmektedir.
- İhtiyaçların karşılanması, yarar sağlanması ve var olan kaynakların değerlendirilmesi amacıyla yatırım projeleri gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle farklı bölgelerde farklı ekonomik faaliyetler ve yatırımlar gerçekleştirilmektedir.
- Örnek olarak yurdumuzda yer şekillerinin sade, sulama imkânlarının iyi olduğu yerlerde tarımsal faaliyetler gelişmiştir.
- Dağlık yerlerde büyükbaş hayvancılık gelişirken yer şekillerinin sade olduğu ve bozkırın yaygın olduğu yerlerde ise küçükbaş hayvancılık gelişmiştir.
- Ülkemizde bitkisel yağ fabrikası kurmak isteyen bir yatırımcı zeytinin bol olduğu Ege kıyılarında ya da ayçiçeğinin bol olduğu Trakya'da yatırım yapabilir.
- Kâğıt ve mobilya ile ilgili yatırım yapmak için ormanların çok olduğu Karadeniz kıyıları, et ve süt ile ilgili yatırım yapmak için ise hayvancılığın geliştiği Doğu Anadolu tercih edilebilir.
- Tahılların yetiştirildiği yerlerde un, makarna ve yem fabrikaları; şeker pancarının yetiştirildiği yerlerde şeker fabrikası kurulması uygundur.
- Küçükbaş hayvancılığın yapıldığı yerler dokumacılık sanayisinin kurulmasına uygundur.
- Deniz kıyılarında ve doğal güzelliklerin bulunduğu yerlerde konaklama alanında yatırımlar yapılabilir, ticari ve turistik işletmeler açılabilir.
- Yatırım ve pazarlama projeleri, hem yapıldığı bölgenin hem de ülke ekonomisine katkı sağlamaktadır.

YATIRIM YAPMAK İÇİN GEREKLİ OLAN UNSURLAR

SERMAYE	• Yatırım yapabilmek için en önemli faktördür. • Sermaye, yatırımın kurulması ve yürütülmesi için gerekli olan paradır.	
HAM MADDE	• İşlenmemiş veya yarı işlenmiş maddelere ham madde adı verilir. • Kurulacak tesisin, ham madde kaynaklarına yakın olması gerekir.	
ULAŞIM	• Ham maddeleri, kuracağımız tesise taşımak ve tesiste ürettiğimiz ürünleri tüketiciye ulaştırmak için yatırım yapacağımız yerin ulaşım ağını göz önünde bulundurmalıyız.	
ENERJİ	• Yatırım yapılacak tesis için enerji gereklidir. • Fabrikalarda makinelerin çalıştırılması, tarımda seraların ısıtılması, otellerin aydınlatmasının sağlanması enerji sayesinde olmaktadır.	
İŞ GÜCÜ	• Yatırım planı yaparken kurulacak tesiste insan gücüne ihtiyaç olduğu unutulmamalıdır. • Ülkemizde genç nüfus fazla olduğu için iş gücü sıkıntısı yaşanmamaktadır.	
PAZARLAMA	• Bir ürünün, bir malın, bir hizmetin satışını geliştirmek amacıyla; tanıtmayı, paketlemeyi, satış elemanlarının yetiştirilmesini içeren etkinliklerin bütününe pazarlama adı verilir.	

DİN KÜLTÜRÜ

EDITÖR YAYINLARI

ALLAH (CC) ELÇİLERİ: PEYGAMBERLER

- Peygamber, Allah'ın buyruklarını insanlara ulaştırmak ve açıklamak için insanlar arasından Allah tarafından seçilip görevlendirilen kişidir. Kur'an-ı Kerim'de "Peygamber" kavramının karşılığı olarak "nebi" ve "resul" de kullanılmıştır.
- Peygamberlerin ilettiği mesajlar Allah'ın (cc.) emirleri, yasakları ve öğütlerinden oluşur. Bunların peygamberlere gönderilmesine vahiy denir.
- İslam'ın inanç esaslarından biri de peygamberlere inanmaktır.
- Yüce Allah, insanları başı boş bırakmamış, bütün topluluklara peygamber göndererek onlara doğru yolu göstermiştir.
- Kur'an-ı Kerim'de adı geçen peygamberler şunlardır:

» Hz. Âdem	» Hz. Lut	» Hz. Yusuf	» Hz. Süleyman	» Hz. Elyesa
» Hz. İdris	» Hz. İbrahim	» Hz. Şuayp	» Hz. Eyüp	» Hz. Zekeriya
» Hz. Nuh	» Hz. İsmail	» Hz. Harun	» Hz. Zülkifl	» Hz. Yahya
» Hz. Hud	» Hz. İshak	» Hz. Musa	» Hz. Yunus	» Hz. İsa
» Hz. Salih	» Hz. Yakup	» Hz. Davut	» Hz. İlyas	» Hz. Muhammed

Resul: Kendilerine kitap indirilen peygamberlerdir.

Nebi: Kendisine kitap indirilmeyip önceki peygamberin kitabının esaslarını bildirmek üzere gönderilen peygamberlerdir.

Peygamberlerin Insanlardan Seçilmesinin Nedenleri

Peygamber olduğu kesin olarak bilinmeyen kimseler

- Hz. Lokman
- Hz. Zülkarneyn
- Hz. Üzeyir

- Peygamberlerin insanlardan seçilmesinin asıl sebebi, insanlara gönderilmesidir. Bir insan diğer insanlarla daha kolay iletişim kurabilir. Allah, sadece buyruklarını iletmek için bir peygamber göndermemiştir. Ayrıca bu buyrukları yaşayarak örnek bir yaşam biçimi sunmaktadır.
- Peygamberler; diğer insanlar gibi yer, içer, evlenir, çocuk sahibi olur, yaşar ve ölür. İnsanların kendileri gibi insani özellikler gösteren varlıkları örnek almaları daha kolay olmuştur.
- Peygamberlerin diğer insanlardan en önemli farkı, peygamber olarak seçilmeleri ve Allah'tan vahiy almalarıdır.

PEYGAMBERLERİN ÖZELLİKLERİ VE GÖREVLERİ

- Peygamberler, Yüce Allah'ın insanlar arasından seçtiği örnek alınacak üstün niteliklere sahip elçilerdir.
- Bütün peygamberlerin sahip olduğu bazı nitelikler şunlardır;

» Sıdk: Doğru olmak	» Emanet: Güvenilir olmak
» Fetanet: Akıllı ve zeki olmak	» İsmet: Günah işlemekten kaçınmak.
» Tebliğ: Allah'tan (cc.) aldığı mesajları doğruca insanlara bildirmek.	
- Peygamberler çevrelerinde doğruluk ve dürüstlükleriyle tanınmışlardır. Allah Kur'an-ı Kerim'de peygamberlerin doğru insanlar olduklarını bildirmekte ve onları övmektedir.
- Peygamberler kendisine verilen emanetleri özenle korumuşlardır. Onlar peygamberlik görevlerini hakkıyla yerine getirmişlerdir.
- Peygamberlik görevi hem Allah'a hem de insanlara karşı büyük sorumluluk gerektiren bir görevdir. Bu bakımdan Allah'ın seçtiği peygamberlerin akıllı ve zeki olmaları gerekir.

Peygamberlere Gelen Mesajların Ortak Amacı

- Peygamberlere gelen mesajların hepsinin kaynağı aynıdır. Bu mesajlar yüce Allah tarafından gönderilen vahiylerle dayanmaktadır. Bu vahiylerin amacı Allah'ın birliğini bütün insanlara öğretmek ve insanları doğruya yöneltmektir.
- Bütün peygamberler; cehalet, batıl inanç, haksızlığa karşı ve Allah'a ortak koşulmaması konusunda insanları uyarılmışlardır. İnsanların yaptıkları iyiliklerin mükafatlandırılacağı; kötülüklerin ise cezasız kalmayacağı konusunda insanları bilgilendirmişlerdir.

DİNİ BAYRAMLAR, ÖNEMLİ GÜN VE GECELER

- Birey olarak olduğu gibi toplum olarak da mutlu olduğumuz bazı zamanlar vardır.
- Dini ve milli bayramlarımız; cuma günü, ramazan ayı, kandil geceleri bu zaman dilimlerinin başlıcalarıdır.
- Önemli gün ve gecelerde insanlar bir araya gelirler. Sevinçlerini paylaşırlar.
- Üzüntülü olanların da üzüntüleri hafifletilir.

Dini Bayramlar

- Yıl içerisinde kutladığımız dini bayramlar iki tanedir. Bunlar Ramazan ve Kurban bayramlarıdır.

Ramazan Bayramı: Kutladığımız ilk bayram, Ramazan bayramıdır. Ramazan bayramı, ramazan ayının bitiminde kutlanır. Ramazan bayramı 3 gün sürmektedir. Ramazan ayında Allah'ın emrini yerine getirip oruç tuttuğumuz ve daha birçok ibadet yaptığımız için bunun sonucunda bayram olarak kutlarız.

Kurban Bayramı: Ramazan bayramında 2 ay 10 gün sonra Kurban Bayramı'nı kutlarız. Kurban Bayramı'na bu isim kurban kesildiği için verilmiştir. Gücü yeten Müslümanların bu bayramda kurban kesip ihtiyaç sahipleriyle paylaşmaları dini bir görevdir. Kurban bayramı 4 gün sürmektedir.

Cuma Günü

- Dinimizde önemli günlerden biri de cuma günüdür.
- Cuma kelimesi sözlükte toplanmak, bir araya gelmek anlamlarına gelir.
- Müslümanlar cuma günleri camide toplanarak cemaatle namaz kılarlar.
- Cuma namazı 10 rekattan oluşur. 4 rekat ilk sünnet, 2 rekat farz, 4 rekat son sünnettir.
- İslam dini cuma gününe ve cuma namazına büyük önem vermekte birlik ve beraberliğe katkı sağladığını ifade etmektedir. "Ey iman edenler! Cuma günü namaza çağrıldığınız zaman hemen Allah'ı anmaya koşun ve alışverişi bırakın. Eğer bilmiş olsanız elbette bu sizin için daha hayırlıdır." (Cuma suresi, 10. ayet)

Kadir Gecesi

- Kadir kavramı sözlükte hüküm, kıymet, şeref, yücelik anlamına gelir. İslam'ın temel kaynağı olan Allah'ın insanları doğru yola iletmek amacıyla gönderdiği kitabımız Kur'an-ı Kerim, Ramazan ayının 27. gecesi indirilmeye başlanmıştır. Bu önemli gece toplumumuzda Kadir Gecesi olarak kutlanmaktadır.
- "Biz onu (Kur'an'ı) Kadir Gecesi'nde indirdik. Kadir Gecesi'nin ne olduğunu bilir misin? O, bin aydan daha değerlidir." (Kadir suresi, 1 - 3. ayetler)

Kandil Geceleri

Mevlid Kandili: Mevlid kavramı doğum, doğum zamanı anlamına gelir. Mevlid kandili Hz. Peygamber'in doğumunun kutlandığı bir kandildir.

Regaip Kandili: Rağbet edilen, çok istenilen şey anlamındadır. Regaip kandili, Recep ayının ilk cuma gecesidir ve bu gece Müslümanlarca önem verilen zaman dilimlerinden biridir.

Miraç Kandili: Miraç yuvarı çıkmak, yükselmek anlamına gelir. Hz. Peygamber bir gece Allah'ın izniyle Mescid-i Haram'dan alınıp, Mescid-i Aksa'ya oradan da Allah katına yükselmesine miraç denir. Recep ayının 27. gecesi de Miraç kandili olarak kutlanmaktadır.

Berat Kandili: Berat kavramı sözlükte, kurtuluş anlamına gelir. Berat kandili Şaban ayının 15. gecesi kutlanır.

Bursluluk kitaplarının
tümünü görmek için
karekodu okutunuz.

İvedik Organize Sanayi 1518 Sok. Matbaacılar Sitesi
Mat-Sit İş Merkezi No.:2/20 Yenimahalle / ANKARA
Telefon: 0 312 384 20 33 Belgegeçer: 0312 342 23 58
WhatsApp: 0 505 925 57 81
www.editoriyayinevi.com | bilgi@editoriyayinevi.com

9 786052 805947